

שהיום נלמד בעזרת ה':

שבועות דף יב

רבי יוחנן אמר - לדעת רבי שמעון לא אומרים לב בית דין מתנה על הקרבנות ציבור (תמידים שנותרו משנה שעברה), ולדעת רבנן אומרים.

שאלה: **ורבנן דפליגי עליה דרבי שמעון מאן נינהו?** מי הם 'רבנן' שחולקים על רבי שמעון?

אי נימא רבנן דקטורת: אם נאמר רבנן שאמרו לעיל (דף י', ב) פודים את מותר הקטורת על ידי הכסף שניתן לאומנים, למרות שהקטורת קדושה בקדשות הגוף ואי אפשר לפדותה. כי לב בית דין מתנה שהקטורת שתישאר בסוף השנה לא תהיה קדושה בקדושת הגוף, אלא בקדושת דמים, וקדושת דמים ניתן לפדות. והוא הדין לתמידים.

דחייה: **שאני קטורת דלא בת רעיה היא:** יתכן שרבנן מודים בקטורת שלב בית דין מתנה עליה, כי אין לה פיתרון אחר. אבל בתמידים שיש להם פיתרון שירעו עד שיפול בהם מום וימכרו, לב בית דין לא מתנה עליהם.

אלא רבנן דפרה: שאמרו (בעמוד הקודם) פרה נפדית על כל פסול שבה אפילו אם מצא אחרת נאה הימנה. והיינו בגלל שלב בית דין מתנה עליה. והוא הדין לתמידים.

דחייה: **דלמא שאני פרה דדמיה יקרינ:** ולכן לב בית דין מתנה עליה, אבל אין ראייה לתמידים.

ואלא רבנן דאמרו לו: במשנה שלנו, והובאו דבריהם לעיל בעמוד הקודם. להבנת הענין נביא את דברי משנתנו.

נחלקו התנאים בכפרת שעיר החיצון של יום כיפור, שעירי ר"ח, ושעירי הרגלים. לדעת רבי שמעון שעירי ר"ח מכפרים על טהור שאכל קודש טמא. שעירים של רגלים מכפרים על 'אין בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף'. ושעיר (החיצון) של יום כיפור מכפר על 'אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף'. לדעת רבי יהודה

שעיר ר"ח ושעירי הרגלים מכפרים על אותה הכפרה, על 'אין בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף'. ושעיר החיצון של יו"כ מכפר על 'אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף'. לדעת רבי מאיר כולם מכפרים על שלושת סוגי טומאת מקדש וקודשיו (הנ"ל).

במשנה כתוב שרבנן 'אמרו לו' לרבי שמעון - אם נאבד השעיר שהופרש ליום כיפור והפרישו אחר תחתיו, ואחר כך מצאו אותו, האם ניתן להשתמש בו לר"ח או רגלים? אמר להם רבי שמעון - כן. אמרו לו - הרי כפרתן אינה שווה כי כל אחד מכפר על דבר אחר. אמר להם רבי שמעון - בסופו של דבר שלושתם באים לכפר על סוגים שונים של טומאת מקדש וקודשיו.

לא מפורש במשנה מי אמר לרבי שמעון את הדברים. לכאורה ה'רבנן' זהו רבי יהודה החולק על רבי שמעון במחלוקת הנ"ל. ולכאורה הוא חולק עליו גם בשאלה האם אומרים לב בית דין מתנה עליהם או לא. וכך היא טענתו של רבי יהודה - לשיטתי שאומרים לב ב"ד מתנה עליהם, מובן מדוע אם השעיר של יו"כ נאבד ונמצא, ניתן להשתמש בו לר"ח או לרגלים. כי למרות שהוא מכפר על כפרה אחרת מר"ח ורגלים, אך לב ב"ד מתנה שאם הוא לא יוקרב ניתן יהיה להקריב אותו לקרבן אחר. אבל לשיטתך שלא אומרים לב ב"ד מתנה עליהם, מדוע ניתן להקריב את השעיר של יו"כ לקרבן אחר?

זוהי טענתו של רבי יהודה הנקרא במשנה כ'רבנן'. ואם כן מצאנו את שיטת רבנן החולקים על רבי שמעון וסוברים שלב ב"ד מתנה עליהן.

דחיה: ממאי דר' יהודה היא והכי קאמר ליה וכו'. מי אמר ש'הרבנן' זהו רבי יהודה וכמו שביארנו את קושייתו על רבי שמעון. אולי זהו רבי מאיר החולק גם הוא על רבי שמעון, וסובר ששלושת השעירים מכפרים על שלושת הכפרות. ולכן הוא מקשה לרבי שמעון - לשיטתי לא קשה מדוע אם השעיר של יו"כ נאבד ונמצא, ניתן להקריבו בר"ח או ברגלים. אבל עליך רבי שמעון קשה, הרי כפרתם אינה שווה. אך אין ראייה מכאן לנושא של לב ב"ד מתנה עליהם.

אלא ר' יוחנן גמרא גמיר לה: אלא רבי יוחנן קיבל זאת מרבתי, שרבי שמעון וחכמים נחלקו האם התמידים שנתרו משנה שעברה נפדים או לא. והיינו האם לב ב"ד מתנה עליהם או לא.

שאלה: ולר"ש זלית ליה לב ב"ד מתנה עליהן מאי עבדין להו? לפי רבי שמעון מה עושים עם התמידים שנותרו משנה שעברה? (אמנם כמובן אפשר לתת להם לרעות עד שיפול בהם מום, אך הגמרא שואלת האם יש פיתרון להקריב אותם. ריטב"א). תשובה: א"ר יצחק א"ר יוחנן מקיצין בהן את המזבח: כשיש זמן שאין מה להקריב על המזבח, מקריבים אותם לעולה, כדי שהמזבח לא יהיה בטל מקרבן.

והיינו מכיון שרבי שמעון סובר ששעיר יו"כ שנאבד ונמצא, ניתן להקריבו לר"ח ולרגלים, משום ששלושתם באים לכפר על סוגים של טומאת מקדש וקודשיו. אם כן גם בתמידים שהופרשו ועברה שנתם, מכיון שהם הופרשו לקרבן עולה, ניתן להקריב אותם לקיץ המזבח כקרבן עולה].

א"ר שמואל בר רב יצחק: שעירי חטאת שהופרשו לראש חודש אדר ונאבדו, ונמצאו בחודש ניסן, וכבר אי אפשר להקריב אותם לר"ח כי עברה השנה. רבי שמעון מודה שלמרות שהם נעשו ראויים להיקרב כעולה לקיץ המזבח, בכל אופן לא מקריבים אותם בעצמם אלא ממתינים שיפול בהם מום ומוכרים אותם וקונים בדמיהם עולות לקיץ המזבח.

טעם הדבר, בגלל שבהתחלה הם היו חטאת, ורק לאחר שנעשתה כפרתם על ידי חטאת אחרת, אתה יכול להקריב אותם לעולה לקיץ המזבח. (דהיינו כשנאבדו והקריבו אחרים תחתיהם ונמצאו לאחר זמנם). אם כן יש חשש שיבואו להכשיר להקריב אותם לעולה גם במקרה שהם לא נאבדו, אך הרי אי אפשר לשנות קרבן לקרבן אחר! ולכן גזרו שלא יקריבו אותם בעצמם. מה שאין כן בתמידים שמתחילה היו עולה וגם עכשיו הם קרבים לקיץ המזבח כעולה, אין חשש בדבר.

הגמרא מביאה כמה ראיות לדברי רב שמואל בר רב יצחק.

אמר אביי אף אנן נמי תנינא: משנה זו הובאה בדף הקודם. ההוכחה, מדוע לדעת ר' אלעזר ור"ש צריך להמתין שהקרבנות ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן 'לנדבה', דהיינו לקרבנות קיץ המזבח. מדוע אי אפשר להקריב אום בעצמם לקיץ המזבח? אלא בגלל שהם היו בתחילה קרבן חטאת, אי אפשר להקריב אותם בעצמם לעולה כי אנו גוזרים כנ"ל.

אמר רבא אף אנן נמי תנינא: ביו"כ צריכים להביא שני שעירים עליהם עושים גורל, אחד הולך קרבן לה' ואחד הולך לעזאזל. אם לאחר הגורל מת השעיר לעזאזל,

צריך לעשות גורל חדש. אך עכשיו יש לנו שני שעירים לה'. אחד מהם מקריבים לה', והשני המיותר ממתינים שיפול בו מום מוכרים אותו וקונים קרבן לקיץ המזבח.

אך מדוע לא מקריבים אותו בעצמו? התשובה - בגלל שבתחילה הוא היה קרבן חטאת וכנ"ל.

אמר רבינא אף אנן נמי תנינא: קרבן אשם שמתו בעליו לפני שנשחט, או שנאבד הקרבן ונתכפרו בעליו בקרבן אחר, ואחר כך נמצא. נחלקו הדעות מה עושים איתו. [לכאורה ת"ק ורבי יהושע אומרים את אותו הדבר, שהקרבן ירעה עד שיפול בו מום וימכר ויקנו בו קרבן עולה לקיץ המזבח. וההבדל ביניהם האם העולה הזו תהיה עולת ציבור או עולת יחיד. לדעת ת"ק זו עולת ציבור, ולדעת רבי יהושע זו עולת יחיד. הנפק"מ האם יש בה דין 'סמיכה' וכן מי משלם את הנסכים]. עד כאן המשנה בתמורה.

אך קשה מדוע לא מקריבים את הקרבן עצמו לעולה? אלא בגלל הגזירה שאם נתיר להקריב את האשם לעולה אחרי שנתכפרו בעליו, יבואו להקריב אותו לעולה גם לפני שנתכפרו בעליו. והוא הדין לחטאת.

תניא נמי הכי: הגמרא מביאה ברייתא שגם היא אומרת, שקרבנות ציבור (כגון תמידים) שנותרו משנה שעברה מכיאים אותם 'קיץ כבנות שוח' למזבח. כלומר כמו אדם שמביא לקינוח סעודה תאנים לבנות.

הגמרא מקשה הרי כתוב "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'" ו'דבש' כולל את כל הפירות. ומתרצת שהכוונה כמו בנות שוח שאדם מביח לקינוח סעודה, כך הקרבנות הללו באים כביכול ל'קינוח סעודה' למזבח.

*

דרש ר"נ בר רב חסדא - אין מקיצין בעולת העוף: לא קונים בכסף של הקרבנות ציבור שנותרו, עולת עוף.

אמר רבא הא בורכא: זהו דבר בדוי שאין לו מקור. אמר ר"נ בר יצחק לרבא - מדוע זה דבר בדוי? הרי אני אמרתי את זה לר"נ ב"ר חסדא. וטעם הדבר בגלל שמותר הקרבנות הולכים לנדבת ציבור, והדין הוא שעולת העוף היא קרבן יחיד ולא קרבן ציבור.

*

ואף שמואל סבר להא דר' יוחנן: שתמידים שנותרו משנה שעברה קרבים לקיץ המזבח. כי שמואל אמר קרבנות צבור שנותרו, מקריבים אותם, וסכין השחיטה שלהם מושך אותם לאותו סוג קרבן שהם הוקדשו לו מתחילה. דהיינו אמנם עכשיו הם יוקרבו לא ממש כאותו קרבן, אך בכל אופן כאותו סוג קרבן. כגון התמידים שנותרו מוקרבים לקיץ המזבח, משום שבתחילה הם הופרשו לסוג של קרבן עולה, וגם עכשיו הם מוקרבים כסוג של קרבן עולה.

תניא נמי הכי: הגמרא מביאה ברייתא האומרת כן. 'ומודה רבי שמעון בשעיר וכו' שמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון' כלומר ההקפדה היא שהקרבן יוקרב על מזבח החיצון ויכפר על אותו סוג כפרה. דהיינו כאן מדובר בחטאת המכפרת ברגלים על טומאת מסויימת של מקדש וקודשיו, ואם החטאת לא הוקרבה ברגל מקריבים אותה בר"ח או ביו"כ, כי גם בהם היא מוקרבת כחטאת ומכפרת על סוג של טומאת מקדש וקודשיו אחרת.

למדנו במשנה - ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים כו'.

מנהני מילי: מניין ששעיר הפנימי של יום כיפור מכפר על מזיד? והתשובה - נאמר "וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם". פשעים = במרד ומזיד, חטאות = בשגגה.

הגמרא מביאה מקורות שפשיעה היא לשון מרידה. ממלך מואב שמרד במלך יהורם, ומהעיר 'לבנה' שמרדה במלך יהודה.

למדנו במשנה - על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות

והשגגות כו': הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה, כריתות ומיתות בית דין - שעיר המשתלח מכפר.

קושיא: **היינו קלות היינו עשה ולא תעשה וכו':** לכאורה יש כפילות בדברי המשנה. כי עבירות 'קלות' הם עשה ולא תעשה, ו'חמורות' הם כריתות ומיתות ב"ד. וכן 'הודע' (= שידע ועשה עבירה) היינו מזיד ו'לא הודע' היינו שוגג. ואם כן מדוע צריך לכתוב את הכל פעמיים?

רב יהודה מתרץ: המשנה עצמה מבארת את דבריה. דהיינו, בתחילה מדברת המשנה על עבירות שבתורה בין קלות בין חמורות. אחר כך ממשיכה המשנה - בין שעשאן 'בשוגג', כלומר הוא מכפר גם על ספק עשה עבירה בשוגג שחייב עליה אשם תלוי (כגון שהיו לפניו חתיכה של חלב וחתיכה של שומן ואכל אחת מהן,

וספק לו אם אכל חלב). ובין שעשה במזיד. ואותן העבירות שעשה בספק שוגג, בין אם נודע לו לפני יו"כ הספק (דהיינו שאכל ספק חלב) ובין אם לא נודע לו הדבר, השעיר מכפר. ואחר כך מבארת המשנה - 'הקלות' שאמרנו הם עשה ולא תעשה, ו'החמורות' שאמרנו הם כריתות ומיתות ב"ד.